

GEDEPORTEERDE JODEN

minister Thierack in september '42 en april '43 met Himmler getroffen had, naar Auschwitz (of Majdanek) overgebracht moesten worden (misschien waren ook dit er uit ons land omstreeks honderd)¹, en Joden die in bezet België en bezet Frankrijk gegrepen waren: bij razzia's, als vluchtelingen die naar Zwitserland of Spanje onderweg waren, als deelnemers aan het illegale werk of als personen die wegens overtreding van voor Joden geldende bepalingen gearresteerd waren. In België en Frankrijk werden de meesten van die om welke reden ook gepakte Joden in de tegenhangers van Westerbork geconcentreerd: in België was dat een oude militaire kazerne in Mechelen, in Frankrijk de kazerne van de *Gendarmerie Nationale* te Drancy bij Parijs. Er hebben zich dus in de transporten die van juli '42 af Mechelen en Drancy met bestemming Auschwitz en Sobibor verlieten, Joden uit Nederland bevonden: bij elkaar wellicht omstreeks tweeduizend.² Het aantal overlevenden is niet bekend.

Wij hebben tot dusver over naar verhouding kleine groepen geschreven: veruit de meeste Joden zijn uit ons land gedeporteerd via Westerbork. De eerste deportatietrein heeft Westerbork³ verlaten op 15 juli '42 en er hebben met inbegrip van dat eerste transport, om te beginnen, met grote regelmaat tot 23 februari '43 51 transporten naar Auschwitz plaatsgevonden. Die regelmaat werd alleen in de periode van 12 december '42 tot 11 januari '43 onderbroken doordat de *Deutsche Reichsbahn* toen alle treinen nodig had voor het vervoer van Duitse militairen die met Kerstverlof naar de *Heimat* gingen. Afgezien van die periode van ruim vier weken vertrokken er uit Westerbork dus gemiddeld bijna twee deportatietreinen per week. Naast deze transporten uit Westerbork is er, op 22 januari '43, het aparte transport

¹ Seyss-Inquart is Himmler en Thierack nog voor geweest: hij gaf in juni '42 als richtlijn aan dat Joden die door een Duitse rechtbank tot een gevangenisstraf van drie maanden of langer veroordeeld waren, onmiddellijk aan de 'SD' overgedragen moesten worden, 'zur Einleitung sicherheitspolizeilicher Massnahmen' (*Bericht an den Herrn Reichskommissar über die Behandlung der Judenfrage im Bereich des Generalkommissars für Verwaltung und Justiz*, 25 juni 1942, p. 4 (VuJ, HA Justiz, 3 h)). Die 'Massnahmen' hielden in dat de betrokkenen als 'strafgevallen' naar Westerbork gezonden en vandaar met prioriteit naar het oosten gedeporteerd werden. ² Er zijn uit België ca. zes-en-twintigduizend Joden gedeporteerd; onder hen hebben zich een kleine duizend Joden bevonden die uit Nederland afkomstig waren. De cijfers voor Frankrijk zijn minder volledig doordat van ca. dertigduizend van de ruim zeventigduizend gedeporteerde Joden niet bekend is, welke nationaliteit zij hadden. Onder diegenen van wie de nationaliteit wel bekend is, bevonden zich bijna zeshonderd uit Nederland afkomstige Joden en het lijkt verantwoord, het cijfer 600 tot 1000 te verhogen. ³ Eigenlijk: Hooghalen.